

Antibiotica moet omlaag

Kennis vanuit de biologische landbouw biedt soelaas om het antibioticagebruik in de gangbare houderij te verlagen. Onderzoeker Maria Groot van het Rikilt in Wageningen stelde drie stalboeken samen voor melkvee, varkens en pluimvee met nuttige informatie.

Ministers Verburg van LNV en Klink van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) namen vorige maand een forse maatregel: in drie jaar moet het gebruik van antibiotica in de veehouderij met 50 procent zijn teruggebracht; ofwel naar het niveau van 1999. Aanleiding vormde de ESBL (Extended Spectrum Beta-Lactamase), een enzym dat vooral voorkomt in *E.colibacteriën*. Dit enzym kan bepaalde antibiotica inactiveren. Net als MRSA (Meticilline Resistente *Staphylococcus Aureus*) kan ESBL op termijn een bedreiging vormen voor de volksgezondheid.

Daarnaast blijkt uit het Maran-rapport dat het gebruik van antibiotica op voorschift van een dierenarts in gram per kilo levend gewicht in 2007 is verdubbeld in vergelijking tot 1999. Het daalde in 2008. En ook vorig jaar was er een lichte daling. Sinds 2006 zijn de antimicrobiële groeibevorderaars volledig verboden. Daardoor werd meer antibiotica preventief gegeven. De tendensen van het antibioticagebruik in de veehouderijsectoren staan in het kader.

VEILIG

Maria Groot, onderzoeker van het Rikilt-Instituut voor Voedselveiligheid van Wageningen UR, schreef drie stalboeken voor biologisch melkvee, varkens en pluimvee. Dat deed ze samen met het Instituut voor Etnobotanie en Zoöfarmacognosie

geving is toegestaan. Ook dit rapport is via de site te downloaden.

Schadelijke producten zijn niet in de stalboeken opgenomen. „Het moet veilig zijn.” Voldoende wetenschappelijk onderzoek is het gebruik van natuurlijke producten niet altijd, ook omdat er vaak geen geld is voor onderzoek. Voor onderzoekers is dat een probleem, maar voor veehouders is dat minder belangrijk. „De boer wil weten of het in de stal werkt.”

GANGBAAR

Volgens Groot zijn de boekjes ook bruikbaar voor de gangbare melkvee-, varkens- en pluimveehouderij, als één van de maatregelen om het gebruik van antibiotica terug te dringen. Komende maanden worden ervaringen en resultaten van de biologische gebruikers geïnventariseerd. De boekjes voor pluimvee en varkens krijgen een aanvulling en er komt een nieuwsbrief, ook te downloaden via de site. Daarnaast heeft ze al enkele honderden informatiemappen opgestuurd naar geïnteresseerde boeren.

Groot onderzocht in het Fyto-V-project of kruiden groei van varkens bevorderen van spenen tot aan de slacht. Door te kleine aantallen dieren zag ze geen significante effecten bij groei en voederconversie. Wel was er een trend tot betere groei. Ze zou dan ook graag meer geld willen hebben om producten in de praktijk te testen. Kleinere

wachten. „Toepassing dient ter ondersteuning van managementmaatregelen. Ook zorgen ze ervoor dat gezondheid en welzijn van dieren zo optimaal mogelijk zijn. Goed management, goede voeding en hygiëne blijven de belangrijkste onderdelen in de preventieve gezondheidszorg.”

Natuurproducten verbeteren op korte termijn spijsvertering, weerstand en algemene gezondheid en zijn ervoor om ziekte te voorkomen of herstel te ondersteunen. De werking van natuurproducten is niet zo sterk als antibiotica. Bij acute gevallen komen diergeneesmiddelen in beeld.

NIET VERDOEZELEN

Antibiotica kunnen volgens Groot managementproblemen maskeren. Met natuurlijke middelen zijn de managementproblemen niet te verdoezelen. Er zijn vaak problemen op eenmansbedrijven waar te veel werk is voor één persoon en te weinig werk voor twee. „Het is van belang problemen tijdig te signaleren. Door beter te kijken waar het is misgegaan, zie je later ook eerder dat er problemen dreigen te ontstaan. Je kunt dan op tijd ingrijpen en je hebt dan meer controle over de gezondheid van de dieren.”

Stress door bijvoorbeeld tocht of temperatuurschommelingen in de stal, voerovergangen en verplaatsing zijn bekende factoren die een dier ziek kunnen maken. „Het is dan van belang dat dieren blijven eten, om niet in een neergaande spiraal te komen.” Volgens Groot hebben ziekteproblemen vaak te maken met de darmgezondheid. „Als de darm gezond is, blijft het hele dier gezond.”

SCEPTISCH

Dierenartsen staan wisselend tegenover het gebruik van natuurlijke producten. „Ze zijn in het begin sceptisch, maar later stellen ze hun mening wel bij.” Wel staan jongere dierenartsen meer open voor alternatieven, meer dan de oudere generatie, die meer gewend is aan het gebruik van antibiotica.

Producenten van diergeneesmiddelen staan dubbel tegenover het gebruik van natuurlijke producten: aan de ene kant zijn ze wel geïnteresseerd in de mogelijkheden, aan de andere kant weten ze dat het ten koste kan gaan van hun omzet aan middelen.

> www.fyto-v.nl
> www.rikilt.wur.nl

RENÉ LUIJMES

‘Het moet veilig zijn’

(IEZ). De stalboeken zijn gratis te downloaden op de site van het Fyto-V-project (Ontwikkelen van fytotherapie als middel bij het reduceren van en/of behandelen van dierziekten).

In de biologische veehouderij is het (vrijwel) niet toegestaan om antibiotica te gebruiken. In de stalboeken staan managementadviezen en natuurlijke producten per ziekte of aandoening. Bij deze natuurlijke producten gaat het om bijvoorbeeld kruiden, zuren en prebiotica. In de boekjes zijn leveranciers, producten, dosering en hun werking, (eventuele) registratie, achtergrondinformatie en literatuur opgenomen. De onderzoeker zette eerder in het Fyto-V-project op een rij wat volgens wet- en regel-

producenten van kruidenproducten stellen middelen vaak gratis ter beschikking, omdat het aan financiering ontbreekt om het gehele onderzoek te betalen. „Ze moeten het hebben van ervaringen van boeren en van mond tot mond reclame.”

GEEN WONDEREN

Volgens Groot begint bestrijding van dierziekten bij maatregelen op fokkerij- en ketenniveau. Daarna is het management één van de belangrijkste onderdelen in de bedrijfsvoering om ziekten te voorkomen. Natuurlijke producten kunnen ondersteunen om problemen te voorkomen en om dieren weerbaarder te maken. Toch zijn van natuurproducten geen wonderen te ver-

Blootstelling antibiotica diersoorten in 2004-2008

- zeugen jaarljkse variatie en afname gebruik na 2006
- vleesvarkens toename gebruik na 2005
- vleeskuikens toename gebruik na 2004
- vleeskalveren afname gebruik van 2007-2008
- melkvee jaarljkse variatie en toename gebruik na 2006

Het gebruik van antibiotica bij vleesvarkens is in 2008 significant hoger dan in 2005. Dat geldt ook voor het gebruik bij vleeskuikens over dezelfde twee jaren.

Bron: Maran 2008